

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นแหล่งที่มาของรายได้ เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจซึ่งนำไปสู่การจ้างงาน สร้างอาชีพ การกระจายรายได้ซึ่งรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกระจายไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวาง เป็นการสร้างความมั่งคั่งให้กับประชาชน ประเทศชาติ และนำไปสู่ความสำเร็จในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทย การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภท ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงได้แก่ ธุรกิจด้านการขนส่ง ที่พัก อาหาร ธุรกิจนำเที่ยว และธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยอ้อม ได้แก่ ธุรกิจด้านการผลิตสินค้า ธุรกิจก่อสร้าง เป็นต้น ในขณะที่ด้านสังคมการท่องเที่ยวเป็นการพักผ่อนที่ช่วยลดความตึงเครียด อีกทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พร้อมทั้งสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้มาเยือนและชุมชนอีกด้วย

จากตารางที่ 1.1 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2543-2545 รายได้จากการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวต่างชาติของไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ในปี พ.ศ. 2546 รายได้จากการท่องเที่ยวของไทยลดลงเนื่องจากผลกระทบจากภัยก่อการร้ายและการแพร่ระบาดของโรคซาร์ส (มีงสรพี ขาวสะอาด และคณะ, 2550) จะเห็นได้ว่ารายรับจากการท่องเที่ยวของไทยที่เกิดขึ้นนั้นมีค่ามากกว่ารายจ่ายจากการท่องเที่ยวของชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวยังต่างประเทศ ส่งผลให้ดุลการท่องเที่ยวเกินดุลมาโดยตลอด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 เกินดุลเพียง 202,433.98 ล้านบาท และเกินดุลเพิ่มสูงขึ้นทุกปีจนกระทั่งปี พ.ศ. 2550 ดุลการท่องเที่ยวเกินดุลสูงถึง 447,306.48 ล้านบาท ซึ่งอาจเป็นผลมาจากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังประเทศไทยมีจำนวนสูงถึง 14,464,228 ล้านคนในปี พ.ศ.2550 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2543 คิดเป็นร้อยละ 52 แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวมีบทบาทในการสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในปี 2548 นั้นไม่ว่าจะเป็นดุลการท่องเที่ยวของไทย รายได้จากการท่องเที่ยว รวมไปถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวไทย ลดลงต่ำกว่าปีที่ผ่านมาซึ่ง เป็นผลกระทบมาจากเหตุการณ์ธรณีภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิถล่ม 6 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ทำให้การท่องเที่ยวของชาวต่างชาติยังไม่ฟื้นตัวกลับคืนสู่ภาวะปกติ ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยลดลง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2548) จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวมีบทบาทในการสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยมา

อย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2543 สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ คิดเป็นร้อยละ 5.8 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 6.42 ในปี 2550

ตารางที่ 1.1 คุณลักษณะการท่องเที่ยวของประเทศไทยปี พ.ศ. 2543 ถึง 2550

ปี	จำนวน นักท่องเที่ยว ต่างชาติที่มา เที่ยวไทย (คน)	รายได้จาก การท่องเที่ยว (ล้านบาท)	จำนวน นักท่องเที่ยว ไทยไป ต่างประเทศ (คน)	รายจ่ายจาก การท่องเที่ยว ของคนไทย (ล้านบาท)	ดุลการ ท่องเที่ยวของ ไทย (ล้านบาท)	สัดส่วนรายได้ จากการ ท่องเที่ยวต่อ ผลิตภัณฑ์มวล รวมในประเทศ (ร้อยละ)
2543	9,508,623	285,272.19	1,946,343	82,838.21	202,433.98	5.80
2544	10,061,950	299,047.05	2,044,254	96,796.91	202,250.14	5.82
2545	10,799,067	323,483.96	2,277,983	106,825.14	216,658.82	5.93
2546	10,004,543	309,269.02	2,040,578	55,810.71	253,458.31	5.23
2547	11,650,703	384,359.77	2,595,021	83,864.91	300,494.86	5.92
2548	11,516,936	367,380.36	2,936,189	80,723.05	286,657.31	5.18
2549	13,821,802	482,319.17	3,253,311	96,084.81	386,234.36	6.17
2550	14,464,228	547,781.81	3,890,497	100,475.33	447,306.48	6.42

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2543-2550

จะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่พัฒนามาเรื่อยๆ นั้นถือได้ว่าเป็นพลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่แสดงบทบาทเด่นชัดในแต่ละปีที่ผ่านมาเห็นได้จากแนวโน้มนโยบายของรัฐบาลทุกชุดที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมาโดยตลอด โดยมาตรการด้านการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลภายใต้การนำของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ซึ่งประกอบไปด้วยโครงการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวซึ่งงบประมาณที่ใช้ในโครงการ 1,000 ล้านบาท มาตรการด้านภาษีเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการท่องเที่ยววงเงิน 1,800 ล้านบาท (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2552) และมาตรการเพื่อช่วยเหลือภาคการท่องเที่ยวซึ่งได้รับผลกระทบด้านลบจากหลายด้านไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ความไม่สงบภายในประเทศ การปิดสนามบินสุวรรณภูมิ ภาวะเศรษฐกิจโลกที่อยู่ในภาวะถดถอยเป็นต้น ซึ่งโครงการและมาตรการเหล่านี้จะช่วยให้อุตสาหกรรม

ท่องเที่ยวจะยังคงเป็นตัวจักรขับเคลื่อนที่สำคัญในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะมีปัจจัยด้านลบที่มากกระทบก็ตาม

ในด้านแผนการตลาดการท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2552 ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดทำขึ้นนั้น จะเน้นการสร้างกระแสการเดินทางทั้งตลาดต่างประเทศและในประเทศให้เกิดขึ้นตลอดทั้งปี ภายใต้กลยุทธ์รณรงค์ส่งเสริม “ปีท่องเที่ยวไทย 2551-2552” ตามนโยบายของรัฐบาลผนวกร่วมกับการดำเนินงานสานต่อกลยุทธ์การตลาดในปีที่ผ่านมา ซึ่งจะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไปตามสภาวะและแนวโน้มตลาดในแต่ละพื้นที่ ผนวกกับการต่อยอดแข็งในด้านภาพลักษณ์มิตรไมตรี และสีสันของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ภายใต้การชูจุดขายภาพลักษณ์ที่โดดเด่นและแตกต่างของแต่ละพื้นที่ในแต่ละภาค เช่น ภาคเหนือชูภาพลักษณ์ “แหล่งวัฒนธรรมล้านนา ความมีระดับ” (Classy Lanna) นำเสนอความโดดเด่นของเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมล้านนาผสมผสานกับความมีสไตล์และมีระดับของสินค้าและบริการ ซึ่งการดำเนินการตามแผนการตลาดที่ได้จัดทำขึ้นนั้นจะเป็นการกระตุ้นให้มีการท่องเที่ยวภายในประเทศมากยิ่งขึ้น

จังหวัดเชียงรายเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีนักท่องเที่ยวนิยมมาท่องเที่ยวค่อนข้างมาก เนื่องจากเชียงรายมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมายไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี อีกทั้งยังมีชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านคือเป็นประเทศสหภาพพม่า และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งการค้าขายบริเวณชายแดนยังเป็นอีกหนึ่งความน่าสนใจที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

จังหวัดเชียงรายตั้งอยู่เหนือสุดของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพฯ เป็นระยะทาง 829 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 11,678 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 16 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ จำนวนประชากร ณ สิ้นปี 2551 มีทั้งสิ้น 1,227,317 คน แยกเป็นประชากรชาย 606,775 คน ประชากรหญิง 620,542 คน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551)

จากตารางที่ 1.2 จะเห็นได้ว่าจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือที่สามารถทำรายได้จากการท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก โดยในปี พ.ศ. 2546 รายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยคิดเป็นเงิน 6,075.62 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 7,462.35 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายนั้นมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2550 มีจำนวน 1,135,659 คนเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2546 ถึงร้อยละ 50 ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวไทยใช้เวลาพำนักในการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ถึง พ.ศ. 2550 เฉลี่ยอยู่ที่ 3.1 วัน และค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ถึง พ.ศ. 2550 อยู่ที่ 2,470.66 บาทต่อคนต่อวัน

ตารางที่ 1.2 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย รายได้จากการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ประจำจังหวัด
เชียงรายปี พ.ศ. 2546 – 2550

รายการ	2546	2547	2548	2549	2550
จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย ¹ (คน)	759,047 -	852,749 (12.34)	864,860 (1.42)	864,860 (0.00)	1,135,659 (31.3)
ระยะเวลาพำนักเฉลี่ย ¹ (วัน)	3.25 -	3.21 (-1.23)	2.7 (-15.89)	3.2 (15.7)	3.1 (-1.9)
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ¹ (บาท/คน/วัน)	2,550.97 -	2,615.87 (2.54)	2,496.19 (-4.58)	2,321.84 (-7.0)	2,368.44 (2.0)
รายได้จากการท่องเที่ยว ¹ (ล้านบาท)	6,075.62	6,814.82	5,554.72	7,012.43	7,462.35
ผลิตภัณฑ์ประจำจังหวัด ณ ราคาประจำปี ² (ล้านบาท)	37,230	40,379	42,498	47,954	48,184
สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวต่อ ผลิตภัณฑ์ประจำจังหวัด (ร้อยละ)	16.32	16.89	13.07	14.62	15.49

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคืออัตราการเพิ่มมีหน่วยเป็นร้อยละ

ที่มา: ¹ สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน2, ปี พ.ศ. 2546 - 2550

² สำนักงานคลังจังหวัดเชียงราย, ปี พ.ศ. 2546 – 2550

จะเห็นได้ว่าในแต่ละปีนั้นสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อผลิตภัณฑ์ประจำจังหวัดเชียงรายสูงถึงเกือบร้อยละ 20 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงเพื่อเป็นการเสริมสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้สูงอย่างต่อเนื่องนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายตลอดจนศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ซึ่งผลการศึกษานี้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ในการนำข้อมูลไปกำหนดกลยุทธ์ รวมทั้งการพัฒนาและปรับปรุงการท่องเที่ยวของ

จังหวัดเชียงรายต่อไป เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงและความต่อเนื่องของกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งจะ
ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศมีการเจริญเติบโตอย่างมั่นคง และสามารถสร้างรายได้
ให้กับประเทศได้อย่างต่อเนื่องในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวไทย
- 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย
- 3) เพื่อวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

ผลที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นข้อมูล สำหรับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
ผู้ประกอบการด้านธุรกิจท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทราบถึง แบบแผนการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว
ปัญหาและความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย และเพื่อใช้
เป็นแนวทางในการวางแผน นโยบายและส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายต่อไป

1.4 ขอบเขตและวิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษา นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายในปี
พ.ศ. 2553

1.5 นิยามศัพท์

นักท่องเที่ยวชาวไทย หมายถึง นักท่องเที่ยวที่มีถิ่นที่อยู่หรือที่พำนักถาวรในประเทศไทย
ในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง อาจจะเป็นคนไทยหรือคนต่างชาติที่พำนักอาศัยถาวรในประเทศไทยก็
ได้ และมีการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นอันมิใช่จังหวัดที่เขามีถิ่นที่อยู่ หรือที่พำนักถาวร
นั้น

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของคนจากที่แห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง เป็นการ
ชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการพักผ่อน หรือหาความรู้ ซึ่งครอบคลุมถึงการเดินทางเพื่อธุรกิจ
ตราบที่ผู้เดินทางยังมีได้ตั้งหลักแหล่งถาวร และไม่ได้รับรายได้เพื่อยังชีพจากเจ้าของถิ่นปลายทาง
โดยการท่องเที่ยวยังเป็นผลรวมของประสบการณ์พิเศษกับสัมพันธภาพซึ่งเกิดจากการเดินทางและ
การพักผ่อนต่างถิ่นเป็นการชั่วคราว โดยมีได้ประกอบอาชีพ

ระยะเวลาพัก หมายถึง ระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวคนหนึ่งๆ ใช้ท่องเที่ยว ณ สถานที่หนึ่ง
ในการเดินทางแต่ละครั้ง โดยนับเป็นวันที่ค้างคืน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved